

Utbildningsinspektion i Landsbygden - Västermalms rektorsområde, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	5
Bedömning av förutsättningarna	10

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde den 7–9, samt den 14–17 november 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Åmåls kommun och skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde, dels den information som samlats in under besöken. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I rektorsområdets skolor intervjuades rektorn, pedagogisk personal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser och skolor. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Skolorna i rektorsområdet är geografiskt spridna över landsbygden i Åmåls kommun. Västermalmsskolan är dock belägen i de centrala delarna av Åmål men har samma rektor som landsbygdsskolorna, därav namnet på rektorsområdet.

Inför årskurs 7 flyttar eleverna i rektorsområdet över till Kristinebergsskolan som är Åmåls kommuns enda skola för elever i årskurs 7–9.

Åmimskogs skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	9
Förskoleklass	5
Grundskola	19

Åmimskogs skola återfinns cirka 20 kilometer söder om Åmål, utefter riksväg 45, i kommunens sydligast belägna samhälle. I Åmimskogs skola är verksamheten organiserad i två klasser, årskurs 1–3 och årskurs 4–6. Läsåret 2006/07 är de elever som går i förskoleklass integrerade i årskurs 1–3. Eleverna i Åmimskogs skola får sin undervisning i slöjd och idrott och hälsa vid Tösse skola. I direkt anslutning till skolan finns ett fritidshem som delar lokaler med en förskola. I Åmimskog finns även Årbol skolmuseum, som ger en historisk skildring av skolverksamheten i regionen och som sommartid håller öppet för turister.

Edsleskogs skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	15
Grundskola	25

I Edsleskogs skola finns två åldersblandade klasser, en för elever i årskurs 1–3 och en klass för elever i årskurs 4–6. Skolan är bland annat utrustad med en slöjdsal för trä- och metallslöjd, samt en liten lokal med material för undervisning i textilslöjd. De barn som går i förskoleklass skjutsas till Fengersfors skola och börjar i Edsleskogs skola i samband med starten av årskurs 1. I närheten av skolan finns en förskola som också rymmer lokaler för skolbarnsomsorg. Edsleskog ligger utmed länsväg 164 i de västra delarna av kommunen. Cirka en kilometer från skolan finns vintersportanläggningen Högheden.

Fengersfors skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	12
Förskoleklass	8
Grundskola	42

Fengersfors skola är belägen en knapp mil söder om Edsleskog. Barnen i förskoleklassen är integrerade i årskurs 1–2. Utöver detta finns en klass som omfattar elever i årskurs 3–4, samt en klass för eleverna i årskurs 5–6. Sin slöjdundervisning får eleverna vid Edsleskogs skola. I Fengersfors skola finns även ett fritidshem. Skolan har en väl tilltagen skolgård samt en egen idrottshall. Som ett led i arbetet med skolans profil, kost och hälsa, bedrivs delar av verksamheten i ett skogsparti i anslutning till skolan.

Mo skola	Antal elever
Grundskola	27

Cirka fem kilometer nordväst om Åmål ligger Mo skola, med elever i årskurs 4–6. Eleverna är fördelade på två klasser, en årskurs 4 och en åldersintegrerad klass för eleverna i årskurs 5 och 6. Huvudbyggnaden har varit plats för skolverksamhet i över hundra år. Delar av verksamheten bedrivs även i bygdegården som återfinns ett stenkast från skolan, där eleverna bland annat äter sin skollunch och har elevens val. Eleverna åker till Södra skolan i Åmål ett par gånger i veckan för undervisning i slöjd och idrott och hälsa. Den elev som önskar plats i fritidshem kan erbjudas detta i Berga skola.

Berga skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	19
Förskoleklass	7
Grundskola	21

I Berga skola finns förskoleklass, en klass med elever i årskurs 1 och 2, samt en klass för elever i årskurs 3. Efter årskurs 3 flyttar eleverna till Mo skola. I skolans lokaler finns också ett fritidshem. Eleverna åker till Rösparcksskolan för ämnena slöjd och idrott och hälsa. Även Berga skola har en lång historia som plats för skolverksamhet och är belägen några kilometer norr om Åmål, utefter riksväg 45.

Tösse skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	30
Förskoleklass	17
Grundskola	69

I Tösse finns den största av skolorna i rektorsområdet. Verksamheten omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6. Vid skolan finns en förskoleklass, en åldersblandad klass för elever i årskurs 1 och 2, en klass för eleverna i årskurs 3 och 4, samt åldershomogena klasser för eleverna i årskurs 5 och 6. Skolan har lokaler för såväl idrott och hälsa som slöjd. Tösse skola byggdes 1955 och ligger i utkanten av samhället, cirka tio kilometer söder om Åmål.

Västermalmsskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	58
Förskoleklass	18
Grundskola	46

Skolans verksamhet omfattar förskoleklass, två åldersintegrerade klasser med elever i årskurs 1–3, samt ett fritidshem med två avdelningar. Skolan har en natur- och miljöprofil och förlägger regelbundet delar av skoldagen ute i naturen. Inför årskurs 4 flyttar Västermalmsskolans elever till Södra skolan som är en annan av grundskolorna i centrala Åmål.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde utvecklar normer och värden i enlighet med 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94). Inspektionen visar att skolorna i rektorsområdet i hög grad tar vara på närheten till naturen och flera av skolorna har följaktligen natur, miljö och hälsa som sin profil.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna saknar egna kvalitetsredovisningar som uppfyller de krav som uppställs i förordningen (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden.

- Skolorna bör följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.
- Skolorna bör arbeta för att elevernas inflytande skall utvecklas så att de successivt och i allt större omfattning blir delaktiga och tar ansvar för sitt lärande.
- Skolorna bör arbeta vidare med att för eleverna förtydliga målen för utbildningen.
- Skolorna bör förbättra sitt arbete med elevernas åtgärdsprogram.
- Skolorna bör utarbeta rutiner för att kartlägga behovet av studiehandledning på modersmål.
- Skolornas arbete med de individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Det är inspektörernas bedömning, utifrån genomförda intervjuer och verksamhetsbesök, att det huvudsakligen finns goda förutsättningar för eleverna i skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde att utveckla de kunskaper som målen för utbildningen anger, samt att barnen i förskoleklass ges möjlighet till utveckling och lärande som grund för fortsatt skolgång.

I Åmåls kommun finns en kvalitetsredovisning för Grundskoleenheten. Där redovisas bland annat resultaten från de nationella ämnesproven som genomförs i årskurs 5. (Tabell 1)

Tabell 1. *Andel elever i procent vid skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde som bedöms ha uppnått målen i de nationella ämnesproven i årskurs 5, läsåren 2004/05 och 2005/06.*

Nationella prov	Svenska	Matematik	Engelska
Läsåret 2005/06	95	93	93
Läsåret 2004/05	92	83	93

Källa: Sammanställning som ligger till grund för Grundskoleenhetens kvalitetsredovisning.

Med utgångspunkt i resultaten vid de nationella ämnesproven, information som kommit fram i samband med intervjuer, samt studier av skolornas dokumentation är det inspektörernas uppfattning att eleverna i rektorsområdet överlag utvecklar kunskaper i enlighet med de nationella målen i ämnena svenska, matematik och engelska.

Vid Västermalmsskolan har personalen arbetat fram ett material som ligger till grund för utformandet av elevernas individuella utvecklingsplaner. Detta arbete pågår fortlöpande och kan enligt inspektörerna på sikt bli ett bra hjälpmedel för att bedöma elevernas måluppfyllelse i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Inspektionen visar dock att det i rektorsområdet i hög grad saknas systematiska utvärderingar av elevernas kunskaper i förhållande till målen i de nationella kursplanerna. Inspektörerna kan följaktligen inte uttala sig om huruvida eleverna i rektorsområdets skolor når målen för sin utbildning i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Därför är det inspektörernas bedömning att respektive skola bör följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Inspektörerna vill även poängtera vikten av att personalen vid skolorna regelbundet uppmärksammar läroplanens och kursplanernas strävansmål så att det fortlöpande arbetet med planering och utvärdering tar sin utgångspunkt i dessa.

Normer och värden

Intervjuer med personal, barn och elever i rektorsområdet visar att trivseln är hög vid samtliga skolor. Eleverna känner sig trygga såväl i klassrummen som på rasterna och i andra skolmiljöer. Denna bild förstärks av samtal med föräldrar till barn vid de olika skolorna.

Mobbning och andra former av kränkande behandling är enligt de intervjuade mycket ovanligt förekommande och inspektörerna bedömer att eleverna känner stor tillit till de vuxna i skolan.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Av Tösse skolas lokala arbetsplan framgår att skolan, i enlighet med läroplanen, vill verka för att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, skall omfatta alla elever. Vidare redovisas konkreta exempel på hur arbetet med elevernas ansvar och inflytande kan utformas. Ett exempel är arbetet med klassråd och elevråd. Inspektionen visar att arbetet med klassråd och elevråd är väl etablerat såväl i Tösse skola som i övriga skolor i rektorsområdet. Det är inspektörernas uppfattning att eleverna därmed ges tillfälle att träna och utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska arbetsformer.

Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö. Eleverna skall kunna påverka det dagliga arbetet, ta ansvar för sitt lärande och i takt med stigande ålder och mognad få ökat inflytande över sin skolgång. I samband med verksamhetsbesök i rektors-

området ser inspektörerna goda exempel på detta. Vid besöket i Ånimskogs skola visar och förklarar eleverna i årskurs 4–6 hur de arbetar och tar ansvar för sina studier. Ett exempel är när eleverna i årskurs 6 har engelska tillsammans med läraren i ett av klassrummen och eleverna i årskurs 4 och 5 samtidigt under eget ansvar arbetar med olika uppgifter i ett annat klassrum. Intervjuer med elever och personal, samt besök gjorda i verksamheten visar dock att skolorna i rektorsområdet kommit olika långt i arbetet med att ge eleverna inflytande över undervisningen. Det bestående intrycket av inspektionen är att eleverna överlag inte är särskilt delaktiga i planering, utformning och utvärdering av verksamheten. Det är läraren som presenterar vad eleverna skall arbeta med, elevinflytandet begränsas ofta till att handla om i vilken ordning olika uppgifter skall genomföras. Inspektörerna bedömer därför att skolorna i rektorsområdet, i enlighet med läroplanen, bör arbeta för att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande.

Inspektionen visar att få elever vid skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde är medvetna om att det finns en läroplan och nationella kursplaner med mål för deras utbildning. Vid någon av skolorna finns det enstaka elever som känner till läroplanen och berättar att de i klassen pratat om att den finns, men de har svårt att minnas riktigt vad den innebär. Läroplanen föreskriver vikten av att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer som en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det innebär att en förutsättning för att eleverna skall kunna ha ett reellt inflytande över sitt lärande i en målstyrd skola, är att de också känner till vilka målen för utbildningen är. Inspektörerna bedömer därför att skolorna i högre utsträckning bör arbeta för att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen så att eleverna bland annat kan få ökat inflytande över sitt lärande och över undervisningen.

Skolans arbete med normer och värden

Vid de olika skolorna i rektorsområdet pågår värdegrundsarbetet som ett fortlöpande inslag i den vardagliga verksamheten. Det finns en rad exempel på insatser som görs för att skapa trivsel och trygghet i skolorna. Personalen i Edsleskog och Fengersfors uppger i samband med intervjuer att arbetet bland annat handlat om språkbruk och att några har använt ett material som heter "Livsviktigt". Vid Västermalmsskolan används "Må-Bra-boken" som ett medel att träna elevernas empatiska förmåga, och i skolans dokumentation poängteras vikten av att eleverna ges tillfälle att samarbeta i åldersblandade grupper som ett trygghetsskapande inslag i vardagen. I Mo skolas och Berga skolas lokala arbetsplan lyfts också åldersblandade aktiviteter fram som ett sätt att skapa trygghet och gemenskap i skolorna.

Inspektörerna bedömer att skolorna arbetar aktivt med värdegrundsfrågor vilket bidrar till att skapa en trygg miljö och att eleverna utvecklar normer och värden i enlighet med vad läroplanen anger.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall planerade åtgärder redovisas.

Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling, liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Likabehandlingsplanen bör bland annat beskriva hur barn, elever och personal skall medverka i arbetet med planen, samt hur vårdnadshavare görs delaktiga i arbetet. Vidare skall det tydliggöras hur planen skall göras känd och förankras i hela verksamheten och hos barns och elevers vårdnadshavare.

Vid inspektionstillfället har flera av skolorna en handlingsplan mot mobbning, ett dokument som inte motsvarar lagens krav på en likabehandlingsplan. Tösse skola och Fengersfors skola har en likabehandlingsplan som till stora delar lever upp till författningens krav, men som måste utvecklas. Bland annat saknas i dessa planer riktlinjer för hur elever skall medverka i utformandet av planen, samt en redogörelse för vilka förebyggande åtgärder som skall prioriteras under innevarande läsår. Av inspektionen framkommer att kommunen beslutat att centralt upprätta en mall för utformandet av en likabehandlingsplan, ett arbete som ännu inte fått förankring ute i skolorna. Frågan behandlas vidare i den sammanfattande kommunrapporten över skolverksamheten i Åmåls kommun.

Individanpassning och stöd

För rektorsområdet finns ett elevvårdsteam bestående av rektor, skolsköterska och kurator, samt personal från de skolor som berörs vid det aktuella tillfället. Elevvårdsteamet träffas regelbundet för att diskutera vilket stödbehov som finns vid de olika skolorna. På central nivå i Åmåls kommun finns ett resurscentrum som skolorna kan vända sig till vid behov av exempelvis elevassistenter eller särskild handledning. En specialpedagog i det centrala resursteamet har halva sin tjänst förlagd till Landsbygden - Västermalms rektorsområde.

Genom att skolorna i rektorsområdet har relativt få elever anser personalen vid respektive skola att de i ett tidigt skede kan identifiera de elever som är i behov av särskilt stöd. Merparten av stödet ges av ordinarie personal inom ramen för det dagliga arbetet i klassen, men vid behov kan det centrala resursteamet konsulteras. Personalen vid skolorna uppger att de tycker att eleverna i huvudsak får det stöd de behöver, men att det ibland kan vara svårt att få extra resurser när behov uppstår. Vidare framkommer att delar av personalen är missnöjda med den stöttning som det centrala resursteamet har att erbjuda och att det vore önskvärt att det anställdes en speciallärare i rektorsområdet. Enligt rektor tar skolorna ibland emot resurskrävande elever som av olika anledningar inte klarat av att gå i skolor med ett större antal elever i klasserna och menar att detta periodvis varit orsak till problem i skolorna.

Inspektionen visar att omsorg och stöd ges till elever som är i behov av särskilda stödåtgärder. Dock får inspektörerna intryck av att stöd huvudsakligen ges i ämnena svenska och matematik, och vill i sammanhanget påpeka att en elev enligt grundskoleförordningen skall ges stödundervisning om det befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte eller nionde skolåret för respektive ämne.

Enligt läroplanen skall undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Det är inspektörernas uppfattning att eleverna i rektorsområdet i hög grad ges tillfälle att utvecklas utifrån varje enskild individs förutsättningar.

Åtgärdsprogram upprättas i rektorsområdet för de elever som det centrala resursteamet regelbundet arbetar med eller för dem som av annan anledning är i

behov av ett sådant. De åtgärdsprogram inspektörerna tar del av är av skiftande kvalitet. Inspektörerna ser exempel på åtgärdsprogram som omfattar åtgärder på flera olika nivåer, där såväl elevens, skolans och hemmets insatser konkretiseras och bedömer att dessa program kan vara ett gott hjälpmedel i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Dock finns också ett antal åtgärdsprogram av mindre god kvalitet som av inspektörerna upplevs som röriga och svårförståeliga. Inspektörerna bedömer att skolorna bör arbeta fram rutiner kring arbetet med åtgärdsprogram för att säkerställa att åtgärdsprogrammen utformas så att de blir ett aktivt verktyg i det fortlöpande arbetet.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna ges studiehandledning på modersmål. Vid skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde saknas rutiner för kartläggning av om behovet finns. Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla rutiner för att undersöka behovet av studiehandledning på modersmålet så att de elever som är i behov därav också tillhandahåller detta.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10.

Enligt rektorn har skolorna i rektorsområdet enats om några gemensamma punkter som skall finnas med i samtliga individuella utvecklingsplaner (IUP). Därefter har skolorna själva fått arbeta vidare med utformningen av elevernas IUP. I Tösse skola har personalen tagit fram ett material där elevernas sociala utveckling bedöms i olika steg. På samma sätt har ämnena svenska, matematik och engelska bearbetats i ett försök att göra elevernas kunskapsutveckling synlig för personal, elever och föräldrar. Vid Västermalmsskolan har också mycket arbete lagts ner på att försöka konkretisera innehållet i de olika kursplanerna så att elevernas kunskapsutveckling skall kunna synliggöras.

Inspektionen visar att samtliga elever i rektorsområdet har en egen IUP. Vidare framkommer att skolorna har kommit olika långt i arbetet med att utforma dem och följaktligen är de av olika god kvalitet. Några av de IUP som inspektörerna tagit del av är exempelvis väldigt kortfattade och otydligt formulerade. Vidare är det ibland svårt att se hur de mål som satts upp har förankring i de mål som återfinns i kursplaner och läroplan. Inspektörerna vill poängtera vikten av att personalen ges tid att, såväl inom den egna skolan som tillsammans med hela rektorsområdet, utveckla arbetet med elevernas IUP. Detta kan exempelvis ske genom att personalen enas om ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen av elevens utveckling och lärande. Dokumentationen skall skapa synlighet och struktur för elever, vårdnadshavare och lärare, vilket även underlättar vid byten av lärare, grupp och skola. Enligt Barn- och utbildningsförvaltningens tillförordnade förvaltningschef pågår ett centralt arbete i Åmåls kommun med att utforma en kommungemensam mall för upprättandet av den individuella utvecklingsplanen. Inspektörerna bedömer att skolornas arbete med individuella utvecklingsplaner överlag bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Som tidigare nämnts i denna rapport gör skolorna ingen systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. De nationella ämnesproven i årskurs 5 används som ett hjälpmedel för bedömning av elevernas måluppfyllelse i svenska, matematik och engelska. Utöver det används bland annat läsutvecklingsscheman i ämnet svenska och olika diagnoser i matematik.

I ämnet trä- och metallslöjd pågår i rektorsområdet ett arbete med att, utifrån kursplanen och målen för ämnet, utforma en konkret arbetsgång där olika moment tränas. Via en digital portfolio skall eleven själv utvärdera sitt arbete, samtidigt som varje enskild elevs utveckling i ämnet därmed dokumenteras och kan bedömas. Inspektörerna bedömer att detta arbete på sikt kan bli ett bra hjälpmedel för personalen vid uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i ämnet, samt att det för eleverna tydliggör målen för utbildningen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall *varje* skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. I kvalitetsredovisningen skall verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Skolans kvalitetsredovisning skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen. I Åmåls kommun finns en kvalitetsredovisning för grundskoleenheten som omfattar alla grundskolor i kommunen. Av denna går inte att utläsa i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen vid varje skola har förverkligats eller vilka åtgärder respektive skola avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att respektive skola skall upprätta en egen kvalitetsredovisning i enlighet med förordningen.

Personal från olika skolor i kommunen har träffats i ämnesgrupper och arbetat med att konkretisera de nationella kursplanerna i en lokal bearbetning. Att personal från olika skolor ges tillfälle att på detta sätt samverka är viktigt, inte minst med tanke på att alla kommunens grundskolelever går i samma skola från och med årskurs 7. De flesta av skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde har endast ett fåtal anställda, vilket gör att inspektörerna vill poängtera vikten av att samverka skolorna emellan prioriteras. Bland annat kan samverkan kring rättning och bedömning av nationella ämnesprov vara ett sätt att öka samarbetet skolorna emellan.

Ledning och intern kommunikation

I rektorsområde finns en rektor. I rektorns tjänst ingår också ansvar för skolledningen vid det behandlingshem som Gryning Vård AB bedriver i samverkan med Åmåls kommun. Rektorn gick den statliga rektorsutbildningen i början av åttiotalet och har varit verksam i kommunen i cirka trettio år. Sedan tre år tillbaka har han varit rektor för rektorsområdet, men ansvaret för Västermalmsskolan fick rektorn redan 1996. Rektorn har sitt arbetsrum vid Tösse skola, men besöker regelbundet övriga skolor i rektorsområdet.

Intervjuer med elever visar att rektorn är väl känd vid skolorna. Även de lite yngre eleverna vet vem som är deras rektor och berättar att han brukar titta in i klassrummen ibland. Personalen uppger att de har förtroende för rektorn och att han alltid finns till hands och ställer upp när det verkligen behövs. Vidare uppger de att han på grund av det stora antalet skolor han ansvarar för har svårt att vara förtrogen med det dagliga arbetet i skolorna och därmed också i begränsad omfattning står för det pedagogiska ledarskapet. Att skolorna är geo-

grafiskt belägna i olika delar av Åmåls kommun uppger personalen vara ytterligare en faktor som begränsar rektorns möjligheter att närvarar vid skolorna och driva pedagogiska frågor. Även rektorn lyfter fram det problematiska i att vara ansvarig för ett stort antal skolor med geografisk spridning och berättar att en stor del av arbetstiden går åt till att transportera sig mellan de olika verksamheterna i rektorsområdet. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med verksamheten vid skolorna, men att det stora antalet skolor han ansvarar för gör det svårt för honom att aktivt driva det pedagogiska utvecklingsarbetet. Frågan behandlas vidare i den sammanfattande rapporten för Åmåls kommun.

Vid varje skola finns en arbetslagsledare som ingår i den ledningsgrupp som träffas varannan vecka. Det är sedan arbetslagsledarens uppgift att sprida information vidare vid de olika skolorna. Arbetslagen består oftast av endast ett fåtal personer.

Vid Västermalmsskolan och Fengersfors skola har samverkan mellan skola och fritidshem prioriterats. Enligt personalen har arbetet bland annat gjort att de olika kompetenser som finns i arbetslagen bättre kunnat nyttjas.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

I ämnet hem- och konsumentkunskap finns det mål att uppnå för eleverna i årskurserna 5 och 9. Vid skolorna i Landsbygden - Västermalms rektorsområde finns inte hem- och konsumentkunskap i timplanen. Inspektörerna konstaterar att fördelningen av undervisningstiden i timplanen inte ger eleverna förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i ämnet. Frågan behandlas vidare i den sammanfattande rapporten över skolverksamheten i Åmåls kommun.

Enligt grundskoleförordningen skall en elev med annat modersmål än svenska få erbjudande om undervisning i det aktuella språket. Om minst fem elever i kommunen är berättigade till och önskar modersmålsundervisning skall kommunen erbjuda detta. Modersmålsundervisning ges i kommunen i tre olika språk. Inspektionen visar att det finns elever med andra modersmål än dessa tre som inte blivit tillfrågade om de önskar undervisning i modersmålet. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör upprätta rutiner för att identifiera vilka elever som har rätt till modersmålsundervisning och även erbjuda detta. (Se vidare i kommunrapporten).

Svenska som andraspråk skall enligt grundskoleförordningen anordnas som alternativ till undervisning i svenska. I rektorsområdet finns det få elever med annat modersmål än svenska. Inspektörerna noterar detta men vill i sammanhanget förtydliga att om det finns elever som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk skall detta läsas som eget ämne och inte som stöd i ämnet svenska.

I rektorsområdet arbetar 47 lärare, fördelat på 35 tjänster. Lärartätheten per 100 elever är 12,1, att jämföra med riksgenomsnittet som är 8,2. Enligt rektorn har det stora flertalet utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver.

Enligt inspektörernas bedömning har eleverna i rektorsområdet tillgång till böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig undervisning och för att nå målen med utbildningen. Till exempel finns i Mo skola en datorsal som ger eleverna god tillgång till moderna datorer. Skolorna har i huvudsak ändamålsenliga lokaler. Gemensamt för skolorna i rektorsområdet är närheten till naturen. Inspektionen visar att skolorna i hög utsträckning tar vara på den resursen och flera av skolorna har följaktligen natur, miljö och hälsa som sin profil.

Datum	Ort
2007-04-03	Göteborg

Mats Aronsson
Patrik Nystedt
Sonja Henriksson